

Biroju vides radītā ietekme uz strādājošo veselību

Jeļena Reste, *Dr. med.*

arodveselības un arodslimību ārste, sāpju ārste

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

22.11.2018.

Rīgas Stradiņa universitāte
Darba drošības un vides veselības institūts
Aroda un vides medicīnas katedra

Aktualitāte

- Pēdējos gadu desmitos strauji pieaug to cilvēku skaits, kas ilgstoši strādā sēdošā pozā un veic fiziski mazaktīvu darbu. Bieži vien šādu darbu pavada arī liela psihoemocionāla un garīga slodze.
- Mazkustīgums aizvien biežāk ietver ne tikai darba aktivitātes, bet arī atpūtu un brīvā laika pavadīšanu.
- Ceļojumi un ceļš uz/no darba arī sēdus pozā (sabiedriskajā vai privātajā transportā).

Kas raksturo ilgstošu zemas intensitātes sēdošu darbu?

- Visbiežāk sēdus pozā tiek pavadīta lielākā darba laika daļa, aktīvi kustinot tikai roku perifēras daļas (piem., darbs ar klaviatūru un peli).
- Pielietotais spēks aktīvajos muskuļos ir ļoti neliels (parasti tikai daži procenti no maksimāli iespējama spēka šajos muskuļos), bet tas tiek noturēts ilgu laiku (piem., pozas noturēšana).
- Pielietotā spēka variācijas arī ir nelielas (tikai variācijas pozas noturēšanā un sīkas darba kustībās).
- Šādu darbu parasti sauc par **statisku**, kaut gan tas nav korekts nosaukums no fizioloģijas viedokļa.

Statiska slodze

- Ilgstošs statisks muskuļu darbs bez muskuļu relaksācijas, adekvātas atpūtas un atjaunošanās sekmē muskuļu un skeleta sistēmas darbības traucējumus un rezultātā var izraisīt gan muskuļu, gan cīpslu, gan saistaudu un locītavu slimības.

Biežākie statistiskas slodzes un palielināta muskuļu sasprindzinājuma cēloņi

- Slikta darba vietas ergonomika un traucēta normāla biomehānika.
- Darbs neērtā pozā.
- Nepieciešamība veikt ļoti precīzas smalkas kustības ar rokām.
- Caurvējš vai vides temperatūras neatbilstība.
- Troksnis.
- Stress darbā (laika nepietiekamība darba izpildei, intensīvs darba temps, sarežģīts darbs, konflikti ar kolēģiem vai priekšnieku u.c. psihosociāli faktori).

Muskuļu un skeleta sistēmas slimību attīstība ergonomisko faktoru ietekmē

Veselības
maksimums

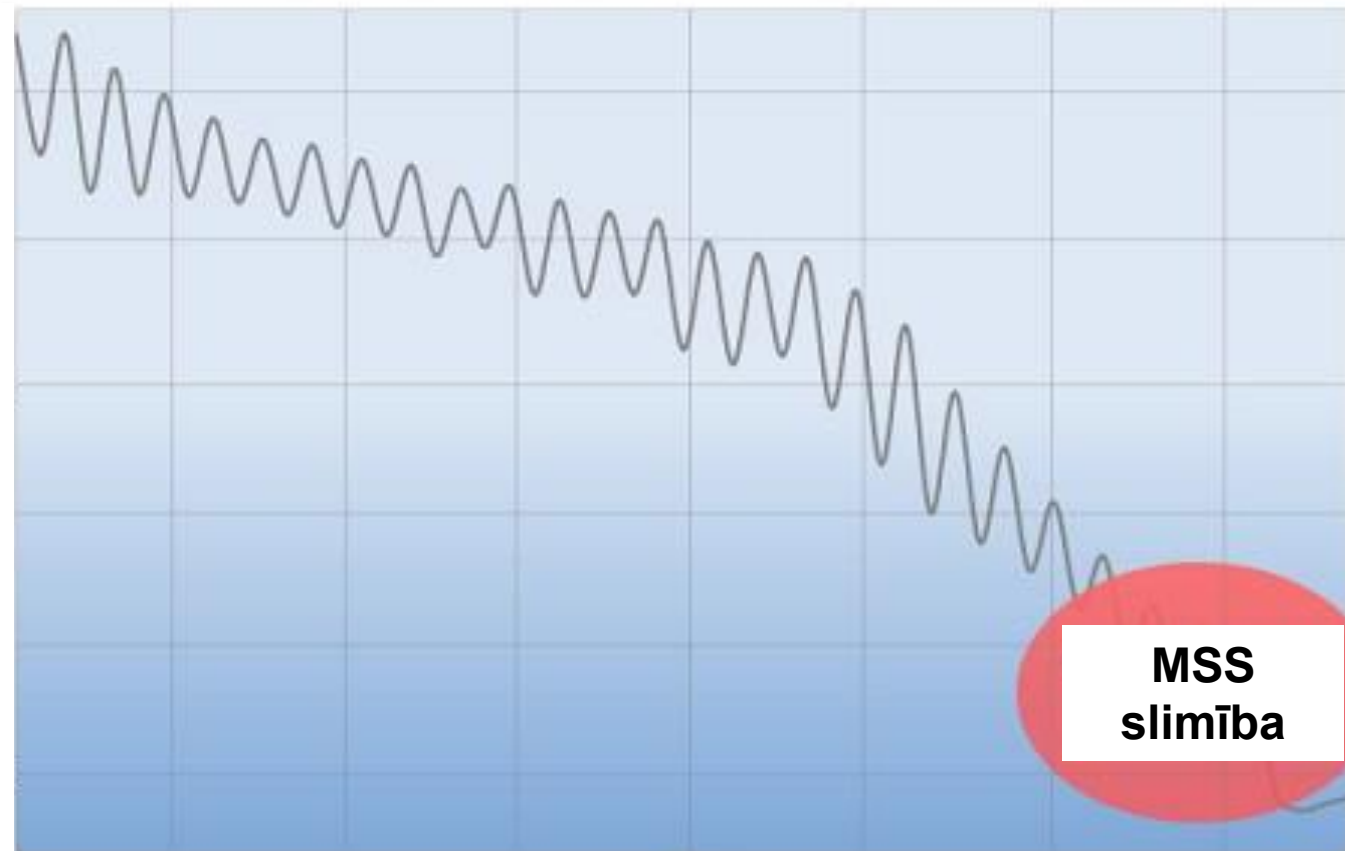
Vidēji laba
veselība

Nogurums

Diskomforts

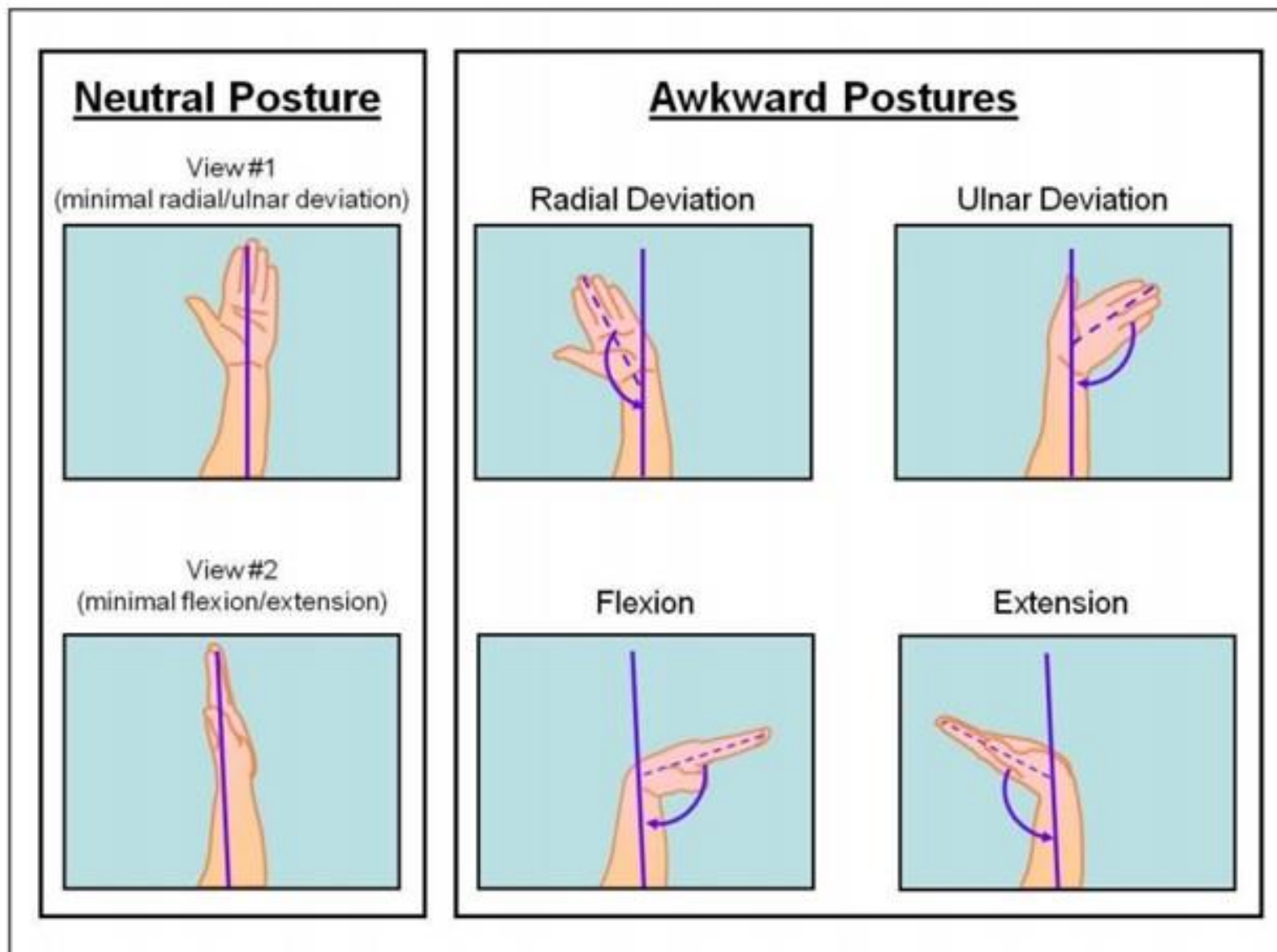
Sāpes

Funkcijas
pazaudēšana /
invaliditāte

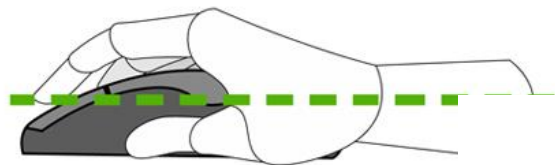
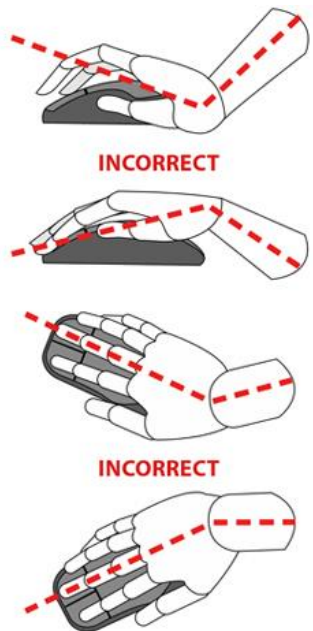

Laiks

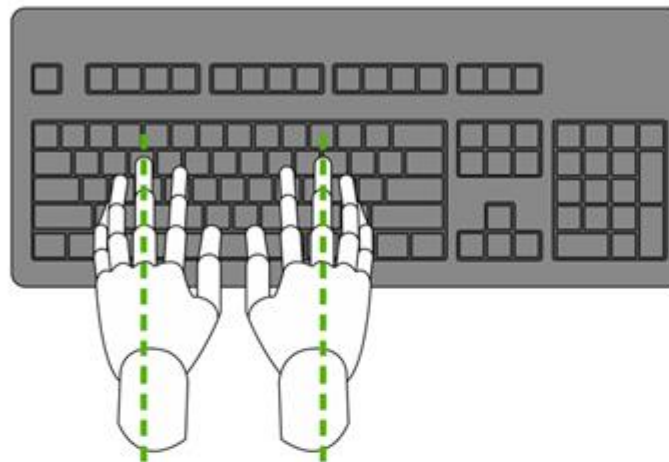
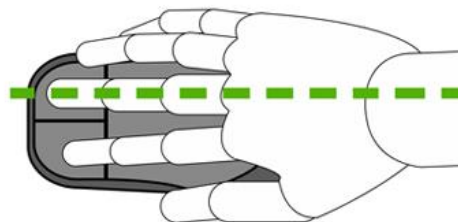
Plaukstu kustību ergonomika

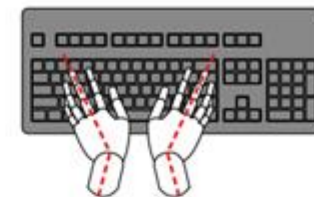
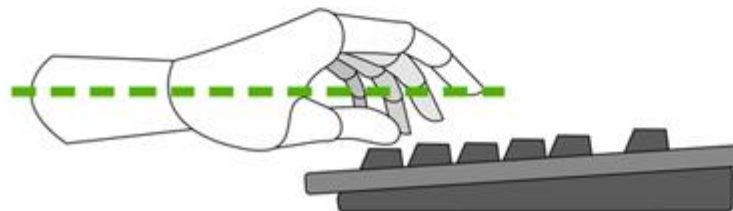
Plaukstu pozīcija

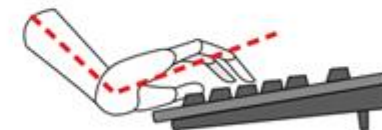
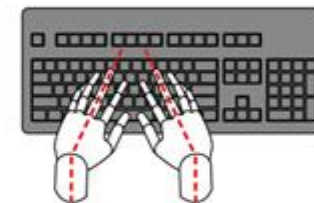
CORRECT

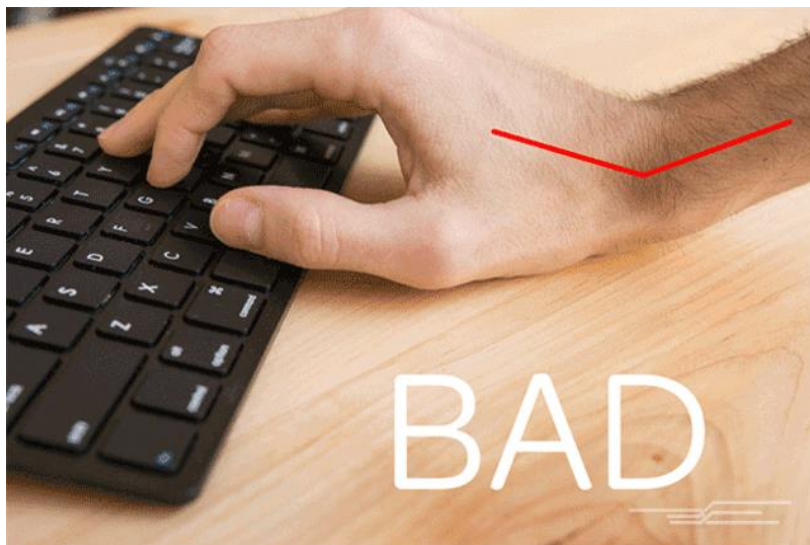
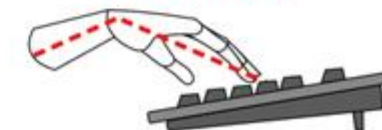
CORRECT

INCORRECT

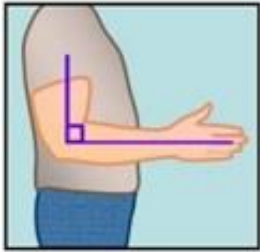

INCORRECT

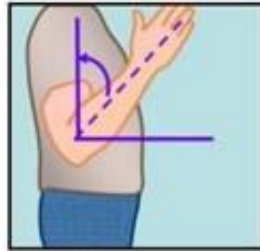
Elkoņa un pleca kustību ergonomika

Neutral Posture

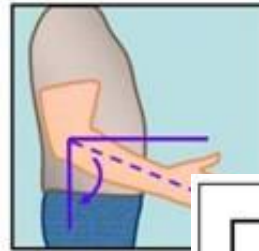

Awkward Postures

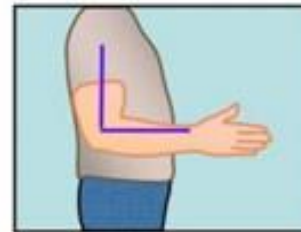
Elbow Flexion

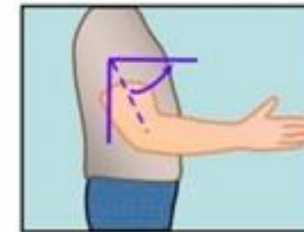
Elbow Extension

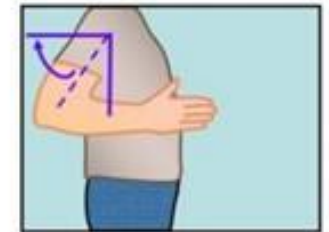
Neutral Posture

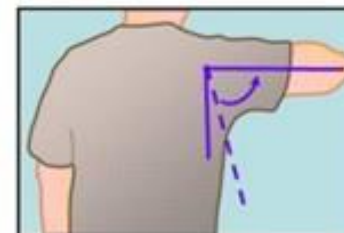
Shoulder Flexion

Shoulder Extension

Shoulder Abduction

Shoulder Abduction & Extension

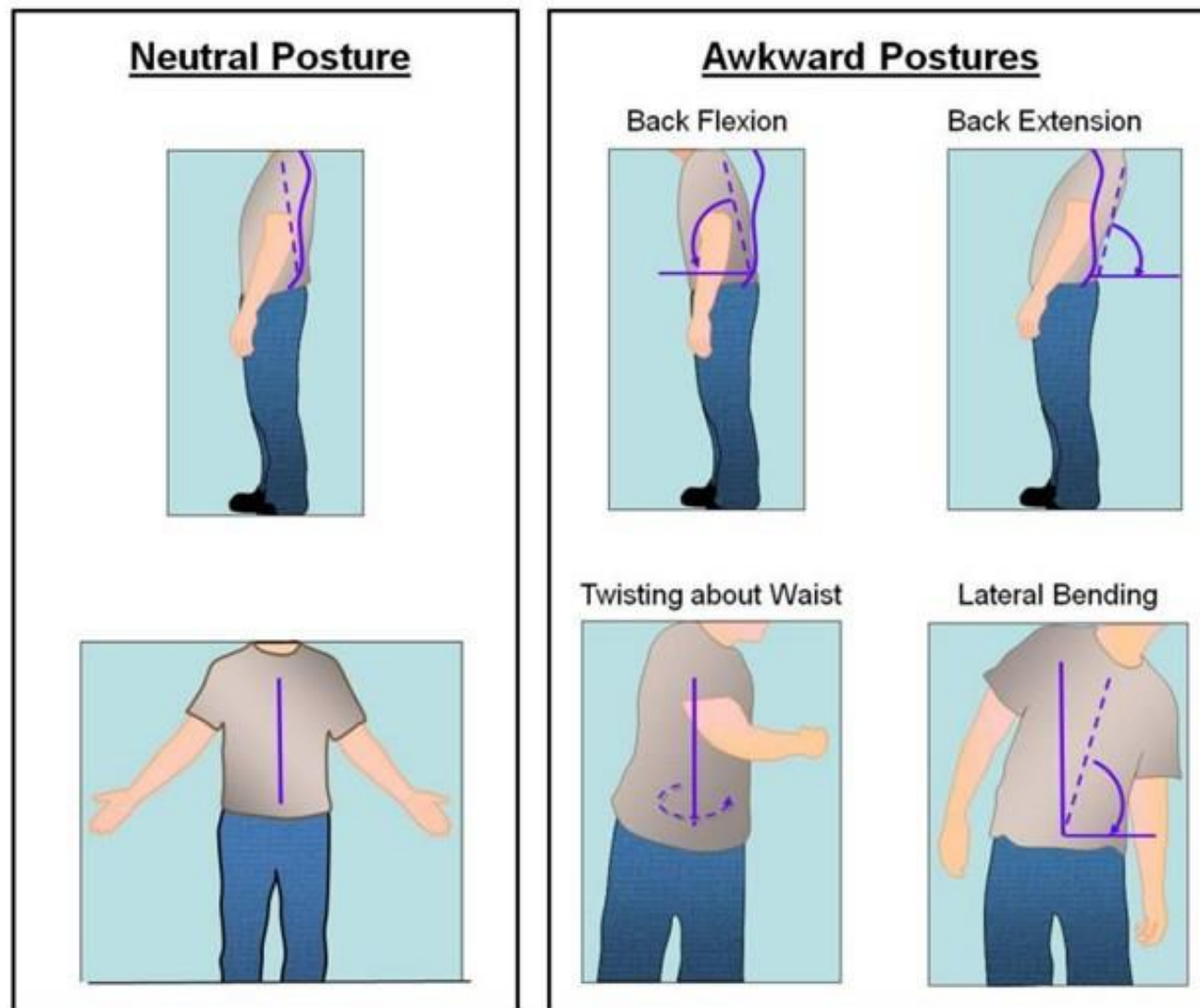
<http://www.cdc.gov/niosh/mining/UserFiles/works/pdfs/2011-191.pdf>

Plecu kustību ergonomika

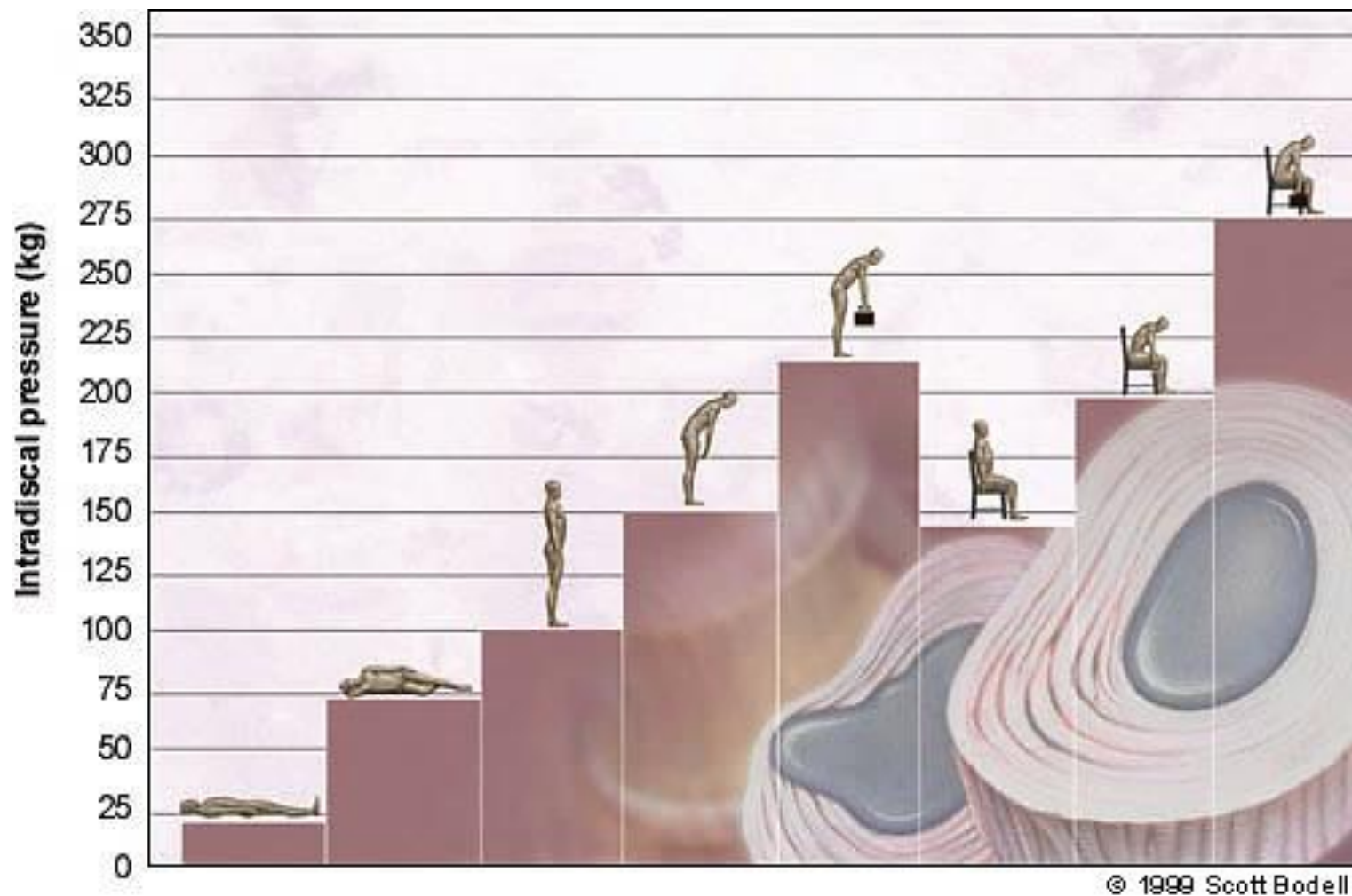

https://www.osha.gov/SLTC/etools/computerworkstations/images/comp_armrest_positions.jpg

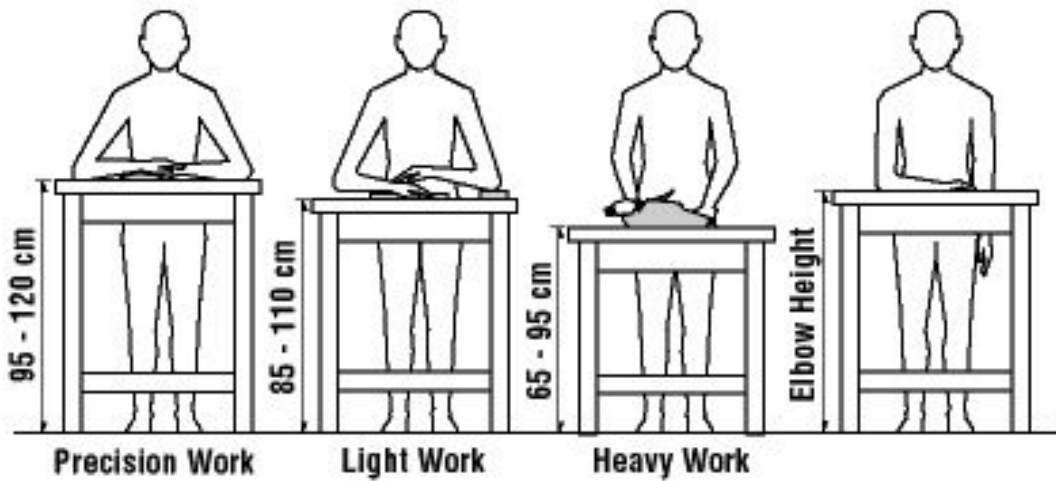
Mugurkaula kustību ergonomika

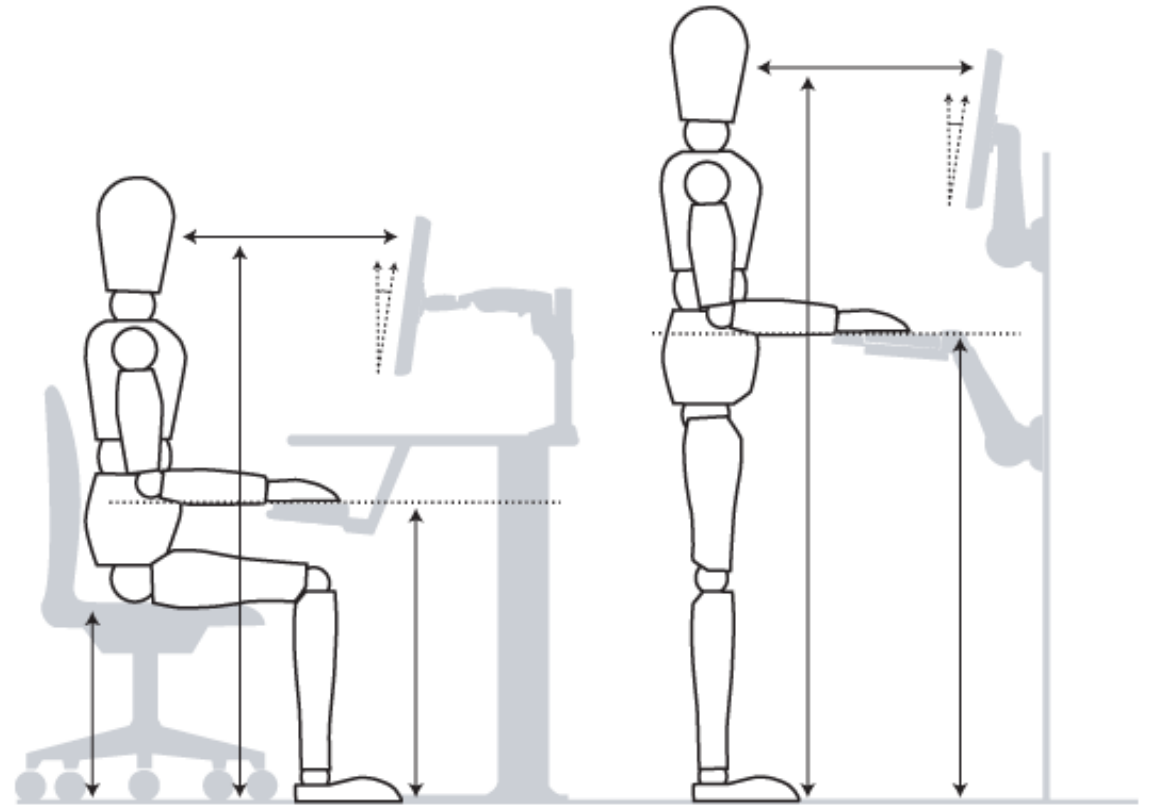
Slodze uz mugurkaula jostas daļu atkarībā no pozas

Darba virsmas augstums

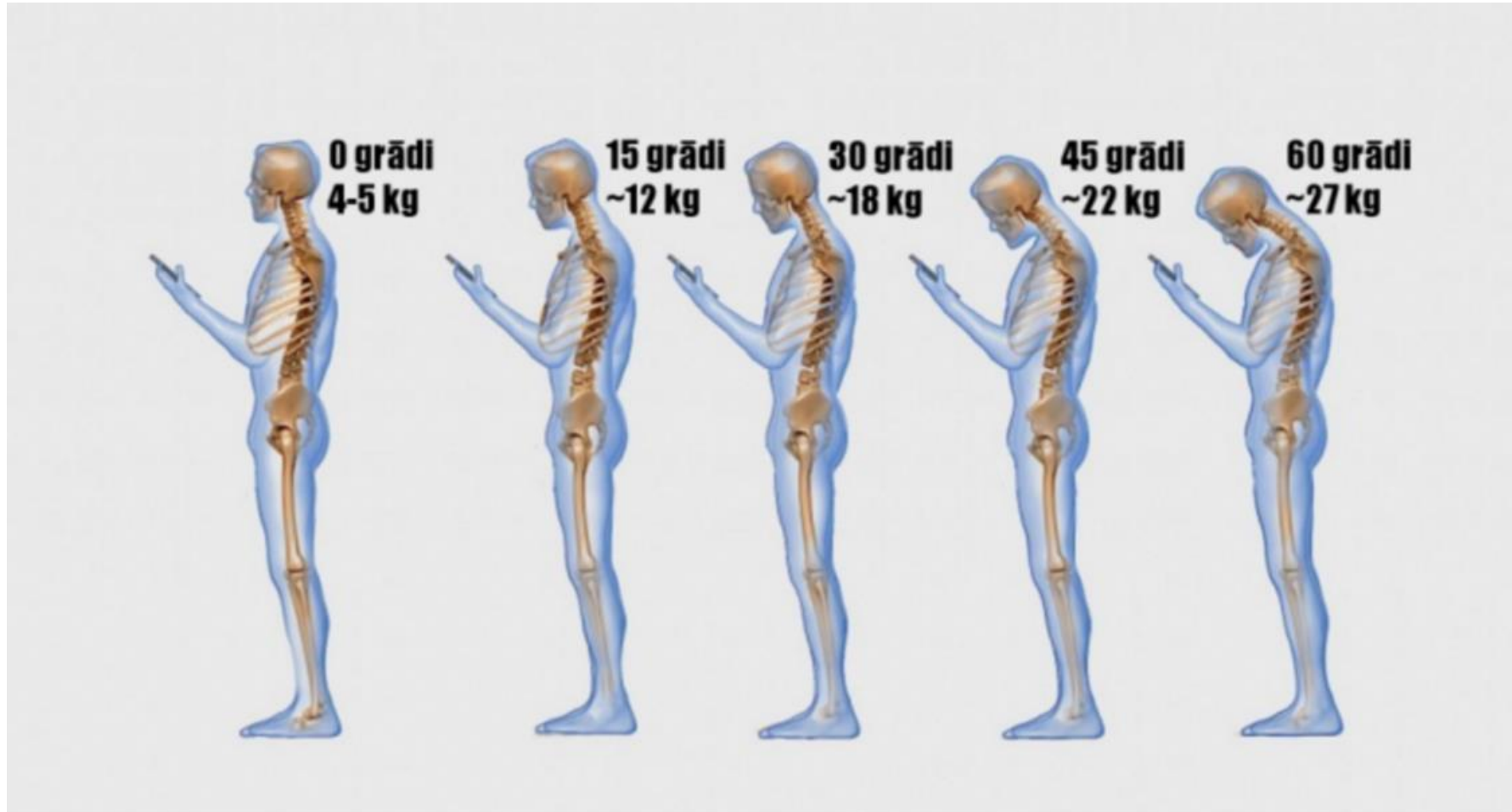

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/564x/ff/15/de/ff15de6501b71ab55463c0ee02391732.jpg>

<http://www.ergotron.com/Portals/0/html/planner/images/workstation-tool-sit-stand.gif>

Galvas noliekšana, skatoties mobilajā ierīcē

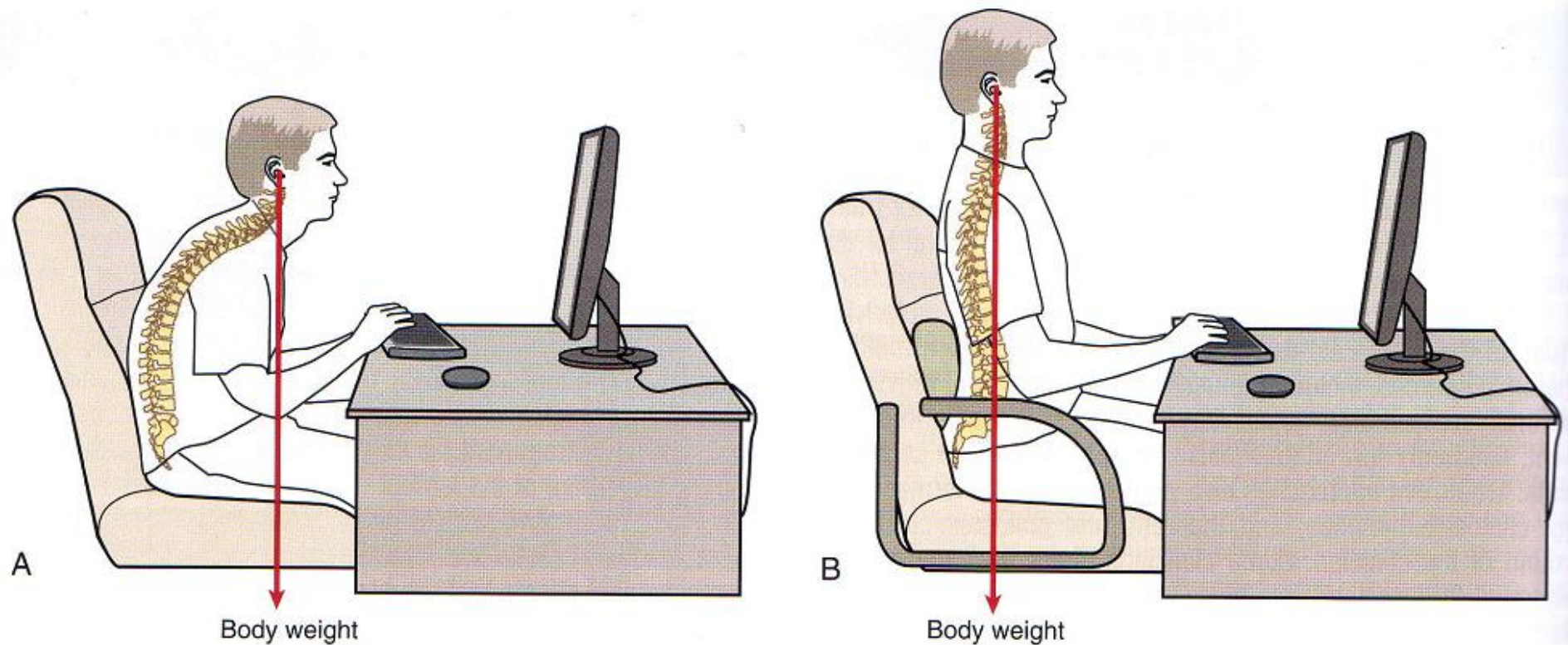
Darbs ar portatīvo datoru

- * Ilgstoši lietojot klēpdatoru, tas jāpaceļ un jāizmanto atsevišķa klaviatūra un datorpele

Darbs ar stacionāru datoru

Neumann D.A. "Kinesiology of the Musculoskeletal System – Foundation for Rehabilitation", 2nd ed., 2010

Statiskās slodzes izraisīto veselības traucējumu profilakse

- Darba organizācijas uzlabošana:
 - stimulēt darba uzdevumu mainīšanu darba dienas laikā
 - darba rotācija
 - dažādot darba uzdevumus, lai darbinieku pārslēgtu uz darbu citās darba pozās (vismaz sakopt kabinetu, atnest tēju kolēģiem utt.)
 - mainīt darba pozu dienas laikā (sēdus/stāvus, ar dominējošu labo/kreiso roku utt.)
 - veicināt staigāšanu pa trepēm, nevis izmantot liftu (piem., ieviest soļu skaitītājus un rīkot sacensības starp darbiniekiem)
 - apkarot stresu darbā
- Iekārtot darba vietu tā, lai to viegli varētu pielāgot darba pozas maiņai.
- Mazināt slodzi muskuļiem ar ergonomiskiem palīglīdzekļiem.
- Stimulēt brīva laika pavadīšanu **aktīvi**.
- **Izglītot cilvēkus par mazkustīguma kaitīgumu!!!**